

№ 2, 4, 7 та 11 до Конвенції від 17.07.1997 № 475/97-ВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 12.05.2025).

7. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : монографія. Х. : Право, 2010. 256 с.

8. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 25.07.2019 р. в справі № 826/13000/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83331117> (дата звернення: 12.05.2025).

9. The Charter of Fundamental Rights of the European Union of 18.12.2000 № С 364/01. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf (accessed: 12.05.2025).

10. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 12.04.2025).

Солодан Катерина Володимирівна

доктор філософії (з права), асистент кафедри публічного права,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(м. Чернівці, Україна)

Мойсей Георгій Георгійович

асистент кафедри процесуального права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(м. Чернівці, Україна)

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Сьогодні особливого розвитку набувають технології, пов'язані зі штучним інтелектом. Його використання здатне суттєво підвищити ефективність правосуддя при належному використанні такого інструменту. Проте

необхідною є наукова дискусія щодо збалансованого використання ШІ відповідними суб'єктами.

Для забезпечення єдності судової практики – тобто послідовного та однакового застосування і тлумачення законів у схожих справах – Верховний Суд відіграє центральну роль. У цьому контексті, штучний інтелект може стати ефективним інструментом, здатним автоматизувати складний аналіз та узагальнення судової практики. Хоча всі судові органи вже збирають та аналізують судову статистику, ШІ може значно спростити ці рутинні завдання. Він може автоматизувати ведення справ, виявляти потенційні суперечності в судових рішеннях, формувати бази даних ключових правових позицій та суттєво прискорювати пошук необхідної практики. Це, безперечно, сприятиме підвищенню загальної ефективності судочинства [1].

Як наголошує Я. Берназюк, згідно з європейським документом *Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary*, використання допоміжних технологій може істотно вплинути на ключові аспекти функціонування судової системи, зокрема Верховного Суду, та сприяти єдності судової практики. На базовому рівні, засоби обробки даних охоплюють такі функції, як мовний переклад, голосове диктування та транскрипція, а також цифровий запис судових нотаток, рішень та наказів. Ці інструменти також можуть бути корисними для підготовки документів, включаючи аналітичні матеріали. Крім того, автоматизоване ведення справ, особливо для колективних позовів, може значно підвищити узгодженість судової практики, оскільки зменшується ймовірність того, що аналогічні фактичні або правові питання будуть по-різному вирішені різними суддями. Однак, у Висновку чітко зазначено, що остаточна відповідальність за судові рішення завжди лежить на особі судді. Технології покликані підтримувати та посилювати роль суддів, а не замінювати їх, і їх використання повинно бути спрямоване виключно на підтримку та зміцнення верховенства права [1].

Незважаючи на значний прогрес у систематизації та автоматизації судової практики, її обробка залишається складним завданням через величезну кількість можливих підходів. Оскільки правова інформація, хоча й має свою специфіку, здебільшого написана природною мовою та є неструктурованою, для ефективної обробки великих обсягів юридичних даних необхідні методи обробки природної мови. Здебільшого ця інформація є неструктурованою. Отже, для автоматичного опрацювання великих масивів правових даних потрібно використовувати методи, розроблені в галузі Big Data.

Слід згадати те, що однією зі сучасних тенденцій використання ШІ в судочинстві є розробка систем розпізнавання і аналізу правової інформації. За допомогою алгоритмів машинного навчання та нейронних мереж, системи ШІ можуть аналізувати великі обсяги правових документів, судових рішень, прецедентів тощо. Це дозволяє забезпечити більш швидкий та точний пошук релевантної правової інформації, виявлення закономірностей та зв'язків між судовими рішеннями, що може сприяти більш обґрунтованому та справедливому судочинству.

Деякі іноземні науковці пропонують розробку спеціальної програми, що буде використовувати контрольоване машинне навчання під наглядом. При такому підході комп'ютеру надається (текстова) інформація з багатьох судових справ разом із судовими рішеннями, оскільки комп'ютер здатен ідентифікувати закономірності, пов'язані з кожним класом судових рішень. Для оцінки ефективності роботи програми машинного навчання їй надається справа без судового рішення (на етапі тестування), для якої вона має винести найбільш вірогідне рішення. Щоб зробити це судження, програма використовує інформацію, яку вона ідентифікувала та яку вона визначила як важливу [2].

Штучний інтелект у судочинстві також проявляється у створенні систем, що можуть передбачати результати судових справ. Аналізуючи минулі рішення та вирішальні фактори за допомогою машинного навчання та статистики, ШІ може дати приблизний прогноз щодо ймовірного висновку суду. Це робить такі

системи цінним активом для суддів та адвокатів, допомагаючи їм ухвалювати більш обґрунтовані рішення, а також підвищуючи послідовність та передбачуваність судової практики [3].

Прогнозування судових рішень є комплексним завданням, що вимагає чіткого визначення мети цієї системи (алгоритму), яка повинна відповідати потребам правничої спільноти. Часто, коли дослідники говорять про прогнозування судових рішень, вони насправді лише витягують результати з судових рішень або класифікують рішення за видами, що можна зробити простим пошуком за ключовими словами. Щоб завдання були дійсно корисними для юриспруденції, дослідникам необхідно чітко розуміти природу своїх даних. Наприклад, спроба передбачити статті, на які є посилання у справі ЄСПЛ, є невиправданою, оскільки ці статті вказуються вже під час подачі позову [4].

До речі, Верховний Суд запустив новий інноваційний IT-ресурс під назвою Supreme LAB. Цей ресурс, розроблений аналітиками та IT-фахівцями Суду, покликаний спростити доступ до інформації про справи, розглянуті палатами, об'єднаними палатами та Великою Палатою Верховного Суду, а також до зразкових справ. Supreme LAB пропонує різноманітні фільтри та параметри пошуку, що дозволяє легко знаходити потрібні судові рішення за ключовими словами або датою, відстежувати етапи розгляду справ та отримувати доступ до постанов про передачу справ та рішень по суті. Метою ресурсу є оптимізація пошуку судової практики для суддів, адвокатів, прокурорів, громадськості та всіх зацікавлених осіб [5]. Ресурс, крім пошукових функцій, дає також можливість ознайомитись із коротким змістом рішень на основі аналізу ШІ.

Таким чином, стрімкий розвиток цифрових технологій, пов'язаних зі штучним інтелектом, стане ефективним інструментом для уніфікації судової практики на всіх рівнях. Системи ШІ можуть передбачати результати судових справ, аналізуючи минулі рішення та різноманітні фактори, що є цінним для суддів та адвокатів, допомагаючи їм приймати обґрунтовані рішення та

підвищуючи послідовність судової практики. Важливо чітко визначати мету таких систем прогнозування, щоб вони були дійсно корисними для правничої спільноти. Верховний Суд також впроваджує інновації, запустивши ресурс Supreme LAB, який спрощує доступ до інформації про справи, пропонує різноманітні фільтри та параметри пошуку, а також надає короткий зміст рішень на основі аналізу ШІ.

Список використаних джерел:

1. Берназюк Я. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду. *Слово Національної школи суддів України*. 2024. № 2(49). С. 16-35. URL: <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2024/4-49-2024/41-2024ukr/4-49-2024/1008-shtuchnij-intelekt-i-jogo-vikoristannya-dlya-zabezpechennya-ednosti-sudovoji-praktiki-yak-skladovoji-doviri-do-sudu>
2. Medvedeva M., Vols M., & Wieling M. Using machine learning to predict decisions of the European Court of Human Rights. *Artificial Intelligence and Law*. 2020. №28(2). P. 237-266. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10506-019-09255-y>
3. Белов Д.М., Белова В.М. Штучний інтелект в судочинстві та судових рішеннях, потенціал та ризики. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 2. С. 315-320. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/52.pdf>
4. Medvedeva M., Vols M., & Wieling M. Rethinking the field of automatic prediction of court decisions. *Artificial Intelligence and Law*. 2023. №31. P.195-212. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10506-021-09306-3>
5. Верховний Суд запускає новий IT-ресурс – Supreme LAB. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1721324>